

JOZEF GREGOR – TAJOVSKÝ (1874 – 1940)

Narodil sa v Tajove pri Banskej Bystrici. Otec bol remeselníkom a matka dcérou robotníka. Bol najstarší z desiatich detí, a preto sa dostal do opatery k starému otcovi, kde získal mravné a sociálne životné hodnoty, čo sa prejavilo v jeho prózach. Navštevoval meštiansku školu v Banskej Bystrici a učiteľský ústav v Kláštore pod Znievom. Oženil sa s Hanou Lilgovou, známou spisovateľkou, ktorá písala pod menom Hana Gregorová. Počas 1 svetovej vojny musel narukovať do vojska a dostal sa do ruského zajatia. Pochovaný je v Tajove.

TVORBA

- **EPIKA - poviedky (krátka epická próza)**

- MACO MLIEČ
- MAMKA PÔSTKOVÁ
- APOLIENA

- **DRÁMA**

- STATKY-ZMÄTKY
- ŽENSKÝ ZÁKON

Špecifiká tvorby: V próze zobrazoval chudobných ľudí, ktorí živia, a predsa sú charakterní, naplnení ľudským citom. Tajovský sa stáva kritikom spoločnosti, kritizuje odnárodňovanie, neochotu vzdelávať sa, slovenskú pasivitu. Bol označovaný aj ako .....

MACO MLIEČ – **sociálne** ladená poviedka, ktorú autor vyrozprával v prvej osobe (ja-rozprávanie), ale na dej sa nezúčastnil, tým vyvolal dojem skutočnej udalosti. Rozprávač poznal Maca a vedel, že jeho gazda – richtár, má asi šesťdesiat rokov. Maco vyzeral oveľa starší, celý život ťažko pracoval a peniaze od gazdu nedostával. Nemal rodinu, na svoju sluhovskú vernosť bol pyšný.

„A len tak, čo potrebujem. Na dohán, švibáky a... A načože sú mi teraz? Aj tak by som ich užiť nemohol. Ženy, detí, nemám.... A gazda sľúbil, že ma opatrí až do smrti, či budem vládnuť dačo robiť, lebo nie,“ s akousi hrdosťou odpovedal starý Mliečnik, že má také zásluhy“.

Autor si menej všímá prostredie, dominuje brilantný opis osoby.

Mladý Mlieč bol mocný, robotný ako koník. Ľudia potvrdili, že to preto, že bol do rodu trochu nasprostastý a i hluchý. Dievky ho teda prezvali, ako prišiel do dediny a počínal ich, ako druhí paholci, naťahovať – Mliečnikom; už neviem, či preto, že nebol celkom hluchý ako mliečnik a či preto, že bol krátky, široký, hrdla nič – akoby ho z pňa odťal.

Kým boli jeho rodičia nažive, tak mu gazda platil, ale keď mu pomreli, tak slúžil iba za oblečenie, tabak a pálenku. V službe si zlomil nohu, gazda ho síce dal do nemocnice, ale noha mu zostala krivá. Najskôr opatroval kone, keď už nevládal, dali ho k volom a potom ku kravám. Spával v telinci, lebo tam bolo teplo a teliatka mu neublížili. Na jeseň začal Maco polihovať, nepomáhali mu žiadne bylinky. Počas Vianoc ho premáhala slabosť a dusilo ho. Nastali tuhé mrazy a jeho v telinci drgľovalo od zimy. DO jedlo ho museli nútiť. Maco išiel za gazdom, aby mu niečo nedlhoval a richtár ho aspoň teraz uistil, že peniaze mu zajtra vyplatí. Uľavilo sa mu: „Ale nie, gazda môj, neustávajú sa. Mi to bude vari dosť na pohreb. Len ma, „pristúpil ku gazdovi a chytil ho za ruku, „nie ako kohuťu, dakde pod plot...“ Maco v noci zomrel, gazda mu vystrojil krásny pohreb, celá dedina ho chválila, ale sluhovia si pošepkávali, že ho mal za čo pochovať.

KONTRAST V DIELE = Hlavná postava, Maco, je vykreslený prostredníctvom kontrastu: skromnosť, dobrota, pracovitosť, ľudskosť sú v kontraste s jeho odpudzujúcim zovňajškom a s charakterom gazdu.

KONFLIKT V DIELE = Medzi nimi nedochádza ku konfliktu, Tajovský to riešil paradoxom: krátko pred smrťou sa príde Maco opýtať gazdu, či mu niečo nedlhuje, aj keď takmer celý život zadarmo lopotil na jeho statku.

VÝRAZOVÉ PROSTRIEDKY V DIELE = Autor hlavnú postavu charakterizoval aj pomocou jazyka s mnohými dialektizmami (nárečovými slovami), opis osoby použitím expresívnych slov a hyperbol (zveličenie) pripomína takmer karikatúru.

PRÁCA S TEXOM --- na základe prečítaného celého diela.

1) Vytvorte krátku porovnávaciu charakteristiku Maca a gazdu.

.....
.....
.....
.....

2) Aký zámer má toto porovnanie Maca a gazdu v diele? .....

3) Aká je životná filozofia Maca Mlieča? .....

.....
.....

4) Opíšte proces postupnej degradácie Maca. „degradácia“ = zníženie, pozbavenie hodnosti, hodnoty...

.....
.....
.....

5) Vysvetlite význam mena Mliečnik na základe charakteru postavy.....

.....

Z TEÓRIE LITERATÚRY

K deju epického diela sa viažu dva termíny

FABULA = základom deja je prirodzený sled udalostí, časové a príčinové následkové usporiadanie deja; napr. plynutie života osoby od začiatku po koniec. (A --- B --- C ---- D)

SUJET = (sužet), je stvárnenie fabuly v konkrétnom literárnom texte; napr. rozprávač môže najprv predstaviť život dospelaj osoby a až potom sa dozvieme o príbehu z detstva. (D --- C --- B --- A)

Domáca úloha

Usporiadajte osnovu tak, aby ste vytvorili fabulu a sujet poviedky Maco Mlieč.

- 1) Detstvo pri otcovi
- 2) Rozhovor s gazdom
- 3) Postupná degradácia v pracovnom živote
- 4) Práca na salaši
- 5) Práca u gazdu za života rodičov
- 6) Smrť Maca Mlieča
- 7) Zhoršenie zdravotného stavu

FABULA ..... SUJET .....